

„LIDT OM VEJTRÆER“ FREDERIKSBERG ALLÉ OG DALGAS BOULEVARD

af

TOVE CHRISTENSEN, stadsgartner
Frederiksberg Raadhus, 2000 København F.

ROADSIDE TREES – STORIES OF DESTINY FREDERIKSBERG ALLÉ AND DALGAS BOULEVARD

Key words: Roadside trees, Frederiksberg.

I årene fra midt i 30'erne til midt i 50'erne har Teknisk Udvalg under Kommunalbestyrelsen hvert år behandlet sager vedrørende: „Forslag til regulering af Vejtræbestanden i Frederiksberg Kommune.“

Fra indstilling af 24/1 1946 til Teknisk Udvalg kan citeres: „Foranlediget af Klager over den Gene, Træerne på forskellige Veje forvolder, dels i Haverne, hvor sådanne findes, dels i Stuelejlighederne, tillader Forvaltningen sig herved at fremsætte Forslag til Afhjælpning af de alvorligste af de i indeværende Sæson indkomne Klager.“

På nordsiden af Godskesens Plads og Kronprinsens Vej's vestlige del stod en meget tæt bestand af Rød Hestekastanie – *Aesculus carnea* Hayne (*Aesculus rubicunda*). Træerne var plantet omkring århundredskiftet med en indbyrdes afstand på kun 7-8 m.

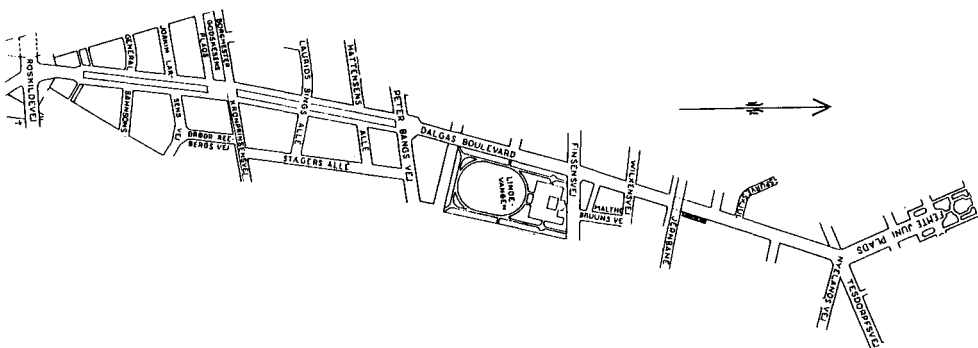
I ovennævnte indstilling står om Godskesens Plads: „Villaejerne på Pladsens Nordside har gennem flere År klaget over, at den langs nordre Fortovskant stående Række rød-blomstrende Kastanietræer tager al Sol fra Haverne, og da Træerne står meget tæt, anser Forvaltningen Klagen for berettiget og foreslår, at hvert andet Træ fjernes.

Kronprinsens Vej: Her findes en Fortsættelse af Trærækken i Borgmester Godskesens Plads' Nordside, men derimod ingen i Sydsiden. Man foreslår derfor, at hvert andet Træ flyttes fra Nordside til Sydsiden, så der vil fremkomme en virkelig Allé.“ Fig. 1, Fig. 2.

I 1946/47 kunne man flytte tretten 40-årige kastanier og fælde tre for 2.500 kr. I dag ville man næppe turde gå igang med opgaven. Træerne gror stadig i bedste velgående på begge sider af Kronprinsens Vej.

Dalgas Boulevard

Dalgas Boulevard, der forløber i næsten nordsydgående retning fra Roskildevej til Nylandsvej, blev anlagt i flere tempi mellem 1911 og 1921. Vejanlægget blev foretaget med det formål at udstykke til

villagrunde og palæagtigt udlejningsbyggeri. Den østlige del af Frederiksberg var allerede bebygget, flere steder med endda meget tæt karrébebyggelse. Mod nord var Fuglebakke kvarterets rækkehuse lige færdigbyggede (1902–07). Især langs og bag Boulevardens sydlige del var der gode muligheder for at udstykke til store villagrunde.

Fra Peter Bangs Vej til Roskildevej blev vejen anlagt som boulevard med to kørebaner og en midterrabat beplantet med to rækker træer omkring en promenadesti. Mærkeligt nok blev vejen ikke ved anlæggelsen beplantet med en og samme træart. Fra Roskildevej til Kronprinsens Vej blev i 1921 plantet Parklind – (*Tilia x europaea* L.), fra Kronprinsens Vej til Hattensens Allé blev plantet Pyramidepoppe (*Populus nigra* 'Italica') med rosenbede og ligusterhække under. Poplerne trivedes dårligt, den typiske frederiksbergske blåler ligger meget højt også her, og i 1932 plantedes Parklind i stor størrelse, således at aldersforskellen på de ca. 10 år mellem de to boulevardstrækningers træer elimineredes. Fra Hattensens Allé til Peter Bangs Vej var i 1911 plantet Hestekastanier. I 1949 erstattedes de med Parklind og hele boulevardstrækningens rabat blev kantet med en hæk mod vejbanerne af *Malus sargentii* Rehd.

Fra Peter Bangs Vej til jernbaneviadukten plantedes i 1911 90 *Aesculus carnea* Hayne. De trivedes meget dårligt og i 1932 flyttedes de 63 bedste eksemplarer ind i den nyanlagte Lindevangsparks randplantning, hvor de fleste stadig vokser.

Nord for jernbaneviadukten var i 1920 plantet 54 *Ulmus hollandica* Mill. 'Superba', først i 1985 var denne vejstrækning så „hullet“ at vi påbegyndte en erstatningsplantning med Stilkeg (*Quercus robur*).

Dalgas Boulevard, der er ca. 1,5 km, blev anlagt over en halv snes år med 5 forskellige træarter, i dag er der kun Lind, Elm og Eg og Elmen vil i løbet af en kort årrække være erstattet med Eg. Lindene på boulevardstrækningen blev i 1978 beskåret meget kraftigt på grund af et meget stort kloakarbejde.

Fig. 1. Træflytning af *Aeculus carnea*, Kronprinsensvej. 1946. Frigravning af træet. Bemærk planteflytningevognen.

Fig. 2. Første træ er flyttet til vejsens sydside, det andet er på vej.

Frederiksberg Allé

Frederiksberg Allé blev anlagt i 1701 fra Vesterbrogade, som opkørsel til Prinsens Gård, som en vej der udelukkende var beregnet for den kongelige families kørsel til Slottet og derfor var lukket med porte både ved Vesterbrogade og ved Frederiksberg Runddel. Langs alleen blev der plantet to rækker lindetræer og bag disse var der dybe grøfter mod kongens hømarker. Da arealerne langs alleen – først nord for – blev udstykket, var det en betingelse, at der ikke måtte bygges gårde eller huse der kunne vansire hverken slottet eller passagerne til slottet, nemlig Frederiksberg Allé og Falkoner Allé.

Med bebyggelsen åbnedes alleen for publikum. Først kom mange smukke landsteder og allerede i 1780-erne opstod de første traktørsteder. Alleens tid som „Forlystelsenes Allé“ var begyndt. Men al trafik foregik indtil 1833 udelukkende til fods, først da blev det tilladt at ride og køre med vogn på alleen. I 1863 kom sporvognen gennem alleen til Runddelen og i 1867 overtog Frederiksberg kommune alleen og den blev en offentlig vej, men kommunen gik ind på ikke at foretage nogen forandring af træplantningen. Vejbanen blev efterhånden udbedret, men i mange år var de dybe grøfter der endnu. Om vinteren var vejbanen opkørt og om sommeren led beboerne af støvplage. Sidst i

90-erne var landstederne væk og langs alleen var bygget en sammenhængende etagehusbebyggelse.

Kravene til vejmyndigheden steg. Damptromlen kørte en stor del af sommeren for at udbedre vejbanen, det medførte at bladene på træerne langs vejbanen blev svedet af. Efter at sporvognen var ført igennem til Frederiksberg Runddel, kom der endnu et angreb på træernes trivsel, nemlig salt, som blev brugt til at holde sporene isfri. Så Frederiksberg havde allerede i slutningen af forrige århundrede de første saltskadede vejtræer. I dag har vi desværre ikke et eneste vejtræ, der ikke er svækket af saltningen! Omkring 1910 begyndte man at bekæmpe støvplagen med kalciumklorid. Det var selvsagt en for træerne meget uheldig disposition. Først i 1926 fik alleen sin nuværende faste belægning.

Træerne trivedes dårligt. Bestanden var meget uensartet. Enkelte gamle træer stod mellem en blanding af helt unge og ca. et halvthundrede 60-årige træer.

I 1926 vedtog Frederiksberg Kommunalbestyrelse radikalt at fjerne samtlige træer og samtidig med omlægningen af vejen at genskabe den historiske dobbelte lindeallé. Man tog alle forholdsregler ved plantningen, jorden (6.650 m³) blev udskiftet, alle gasledninger blev fornyet. Enkelte af de gamle træer var nok gået ud på grund af gas, men hovedårsagerne til allétræernes dårlige trivsel og død var et samspil af det støvdæmpende middel, kalciumklorid og saltet, der blev brugt ved sporvejsskinnerne.

Det var meget vanskeligt at fremskaffe de mange, 495 stk. ensartede Linde. Ved annoncer i Gartner Tidende og Berlingske Tidende (medio december 1925) indkaldte man tilbud: „Af *Tilia vulgaris* (= *hollandica*) (idag *T. x europæa* L.) søges til Supplering et ensartet Parti smukke, omplantede Allétræer med en Stammehøjde af 2,75–3 m, et Stammeomfang af mindst 22–25 cm og med gennemgående Topskud.“

Resultatet blev, at 275 træer kom fra L. Späth's Planteskole i Berlin, 100 fra D. T. Poulsen's Planteskoler (Kvistgård og Roskildevej), 40 fra Zeiner Lassen's Planteskole, Helsingør og endelig 100 stk. fra kommunens eget gartneri.

Alleen bærer stadig et, for lægmand ikke særlig synligt, tegn på hvor svært det har været at fremskaffe de mange træer. Der er enkelte træer af *Tilia platyphyllos* Scop., *T. cordata* Mill., *T. euchlora* Koch og *T. x europæa* 'Pallida'. Særlig ved angreb af rødt spind kan „de fremmede arter“ adskilles fra *Tilia x europæa* L., idet denne heldigvis sjældent angribes. Fig. 3.

De nye Linde voksede hurtigt til og dannede to tætte løvgange allerede i 30'erne. Af hensyn til gadebelysningen begyndte man en

Fig. 3. Frederiksberg Allé set mod øst fra Frederiksberg Runddel, 1927. Træerne er plantet i 1926. Foto: N. Chr. Bang.

lempelig beskæring af træerne, men en sådan beskæring var i længden ikke tilstrækkelig. Man stod derfor overfor enten at skulle beskære langt kraftigere, med deraf følgende disharmoni mellem kronen og stammeomfanget eller vælge en bevidst formning af træerne. Træerne måtte gøres slanke og man sigtede efter kandelaberformen. Kandelaberbeskæringen foretoges ad flere gange. I marts 1952 blev rækkerne ind mod bebyggelsen beskåret. I marts 1956 behandlede hvert andet træ i rækkerne ind mod kørebanen og i marts 1958 blev den sidste fjerdedel beskåret. Denne rytme blev valgt, fordi man på denne måde kunne skjule den grove beskæring bag træernes nye tilvækst.

I begyndelsen af 1970 var „lysene“ så kraftige, at deres tyngde truede med at få kandelaberarmene til at brække. I første omgang valgte vi at skære sidegrenene på lysene ind, men i 1982-83 gik vi mere radikalt til værks og kortede lysene af i toppen og kortede alle sidegrenene ind. Siden er foretaget en udtynding af vanskuddene og resultatet er det man ser på Frederiksberg Allé i dag. Det er tanken at holde denne form uden dog at fremelske den strenge kasseform.